

**ΕΚΚΕ BeeGroup PRAKSIS Κ.Ε.Μ.Ο.Π
Τ.Ε.Ι. Κρήτης
Πρόγραμμα
«Διαδράσεις Πολιτισμού»**

**Ενημέρωση και Ευαισθητοποίηση για την Ένταξη των Μεταναστών
στις Τοπικές Κοινωνίες.
Ο Ρόλος των Συμβουλίων Ένταξης Μεταναστών.**

Πύργος, 10 Ιουνίου 2011

**Ένταξη Μεταναστών:
Καλές Πρακτικές από την Ευρωπαϊκή εμπειρία.
Ο Ρόλος του Πολιτισμού, σε μια πόλη του
Πολιτισμού.**

**Δρ Όλγα Τσακηρίδη
Κύρια Ερευνήτρια Πολιτιστικής Διαχείρισης
Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών**

Τι σημαίνει «μετανάστευσης»;

- Ο άνθρωπος που αποφασίζει να μετακινηθεί μόνος του ή μαζί με άλλους σε άλλον τόπο, όπου εγκαθίσταται μόνιμα ή προσωρινά. Όταν η μετακίνηση πραγματοποιείται από ένα κράτος σε άλλο, ονομάζεται εξωτερική μετανάστευση, ενώ αν πραγματοποιείται από τον τόπο του σε άλλη πόλη ή χωριό του δικού του κράτους ονομάζεται εσωτερική μετανάστευση

ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ (Δ.Ο.Μ.)

- Μετανάστης είναι κάποιος που παίρνει μια ελεύθερη απόφαση να **μετακινηθεί** σε κάποια άλλη περιοχή ή χώρα, συχνά για καλύτερες οικονομικές ή κοινωνικές συνθήκες και για να βελτιώσει τις προσωπικές του προοπτικές και αυτές της **ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΤΟΥ** (Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης- Αποστολή Ελλάδας (2009).Εγχειρίδιο Δασκάλου «Δεν είναι Μόνο Αριθμοί» στο δικτυακό τόπο hosting01.vivodinet.gr/unhcr/IOM/IOM_tool_gr.pdf:10/6/11).

Τι σημαίνει «Τόπος»;

- Ο Fernand Braudel στο έργο του «Γραμματική των Πολιτισμών» έκδοση του Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης, σ.σ.60-72 :
- «...Κάθε **πολιτισμός**, ανεξάρτητα από το μέγεθος ή τη σπουδαιότητά του, μπορεί πάντοτε να **εντοπισθεί πάνω στο χάρτη**. Η πραγματικότητά του εξαρτάται ως έναν σημαντικό βαθμό από τα πλεονεκτήματα ή τα μειονεκτήματα του γεωγραφικού **του χώρου**».
- «**Πολιτισμός σημαίνει συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές**, γη, βουνά, κλίμα, βλάστηση, ζώα-σημαίνει πλεονεκτήματα που προσφέρθηκαν αβίαστα στον άνθρωπο ή που τα απέκτησε με το μόχθο του»
- «**κάθε πολιτισμός είναι συνυφασμένος με έναν χώρο...**»
- «Γεωπολιτισμική ενότητα είναι, ...ένας γεωγραφικός χώρος, όπου κυριαρχεί ένα σύστημα ορισμένων πολιτισμικών χαρακτηριστικών»
- «**Η κοινωνία δεν μπορεί να νοηθεί χωριστά από τον πολιτισμό...**»

Επομένως ο τόπος :

- Συνδέεται με συγκεκριμένο χώρο
- Διαθέτει συγκεκριμένα πολιτισμικά χαρακτηριστικά
- Διαθέτει τη δική του ιδιαίτερη πολιτιστική ταυτότητα
- Διαθέτει **πολιτισμό/κουλτούρα**

Τι είναι Πολιτισμός, τι είναι κουλτούρα;

- « *Κουλτούρα ή πολιτισμός είναι το σύνθετο εκείνο σύνολο που περιλαμβάνει γνώσεις, πεποιθήσεις, τέχνες, ήθη, δίκαιο, έθιμα και κάθε άλλη ικανότητα και συνήθεια του ανθρώπου ως μέλους της κοινότητας*» Sir Edward Burnett Tylor (1871) *Primitive Culture*,p.1.

Άλλοι γνωστοί ορισμοί :

- Η κουλτούρα είναι: «**βιωμένες** πρακτικές...ιδεολογικές πρακτικές που καθιστούν μια κοινωνία, μια ομάδα ή μια κοινωνική τάξη **ικανή να βιώσει**, να ορίσει, να ερμηνεύσει και να εκλογικεύσει τις συνθήκες της ύπαρξής της»
Stuart Hall, *Culture and the State*
- Η κουλτούρα περιλαμβάνει: «την **οργάνωση** παραγωγής, τη **δομή της οικογένειας**, τη δομή θεσμών που εκφράζουν ή κατευθύνουν **κοινωνικές σχέσεις**, τους χαρακτηριστικούς τρόπους, μέσα από τους οποίους τα μέλη της κοινωνίας **επικοινωνούν**» Raymond Williams, *The Long Revolution*.

Επομένως κάθε μετανάστης:

- Αφήνει πίσω του (απώλεια) μια γνωστή κοινωνία, έναν πολιτισμό και
- Μεταβαίνει (άγνωστο, φόβος, αλλά και ελπίδα...), μετακινείται
- Σε μια άλλη κοινωνία, **διαφορετική**
- Σε έναν **άλλο** πολιτισμό
- Μεταφέρει, όμως, μαζί του **τη δική του κουλτούρα** (βιώματα, αξίες, νοοτροπία, ήθη και έθιμα...)

Χωρίς επικοινωνία δεν υπάρχει πολιτισμός Δεν υπάρχουν πολιτισμικές ανταλλαγές

- Το ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ **ΓΛΩΣΣΑΣ**
- Το ζήτημα της εκμάθησης βασικών στοιχείων της Ελληνικής και Ευρωπαϊκής κουλτούρας (Δημοκρατία, Σύνταγμα, Πολίτης...)
- Συνεντεύξεις σε 20 φορείς μεταναστών (2007-08): ως πρώτος ανασταλτικός παράγοντας στην ένταξη των μεταναστών του δείγματος της έρευνας αναδεικνύεται η **έλλειψη γνώσης της Ελληνικής γλώσσας** (Πρόγραμμα ΕΚΚΕ/ΙΠΟΚΟΙΝΩ: Αθήνα και Μετανάστευση: Εμείς και οι Άλλοι, οι Άλλοι και Εμείς. Τα αποτελέσματα της έρευνας είναι δημοσιευμένα στο: Βαρουζή,Χ.Σαρρή,Ν.Φραγκίσκου,Α.(επιμ.)(2010) *Όψεις Μετανάστευσης και Μεταναστευτικής Πολιτικής στην Ελλάδα σήμερα*. Αθήνα: ΕΚΚΕ).

Χωρίς **ΔΙΑΛΟΓΟ** δεν υπάρχει πολιτισμός
(:civis, πολιτίζω, πόλη, πολίτης)
Κουλτούρα (: colere,καλλιέργεια, Παιδεία)

- **Διαπολιτισμικότητα(interculturalism):** η ανάπτυξη διαλόγου μεταξύ πολιτισμών και συνεργασίας με απώτερο σκοπό την κοινωνική ευημερία και συνοχή
- **Πολυπολιτισμικότητα (ή πολυπολιτισμός) (multiculturalism):** συνύπαρξη κοινοτήτων με διαφορετικές κουλτούρες (αποτέλεσμα της νέας μετανάστευσης)

Ενσωμάτωση, ένταξη (: integration) Πολιτισμική-Κοινωνιολογική προσέγγιση

- Συνένωση μεμονωμένων και ανεξάρτητων μερών (ατόμων ή κοινωνικών συνόλων) σε ένα σύνολο
- Απόδοση θέσης σε ένα άτομο ή μια κατηγορία πληθυσμού στα **πλαίσια της οργάνωσης ενός κοινωνικού συνόλου**
- Αποδοχή από ένα άτομο ή μια κατηγορία του πληθυσμού της θέσης που τους αποδίδεται στα πλαίσια της οργάνωσης ενός κοινωνικού συνόλου

Η έννοια της «ένταξης» κατά Δ.Ο.Μ.

- Ένταξη είναι η διαδικασία, με την οποία οι μετανάστες και οι πρόσφυγες γίνονται αποδεκτοί στην κοινωνία.
- Η ένταξη βασίζεται στην εξασφάλιση ισορροπίας ανάμεσα στο σεβασμό των πολιτισμικών αξιών και της ταυτότητας των μεταναστών και των προσφύγων και στη
- δημιουργία της αίσθησης του «ανήκειν» στους νεοεισερχόμενους (βάσει της αποδοχής των κυρίαρχων αξιών και θεσμών της κοινότητας ή χώρας που τους υποδέχεται).
- Η διαδικασία της ένταξης σε μια κοινωνία αφορά όλες τις πλευρές της ζωής και τόσο οι μετανάστες όσο και η κοινότητα που τους υποδέχεται παίζουν σημαντικό ρόλο.

Η έννοια της «ένταξης» στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Ιστορικά σημεία

- Το **1999** στο Τάμπερε υιοθετήθηκε η άποψη των Ελληνικών θέσεων στην ολομέλεια της Επιτροπής Περιφερειών, ότι οι περιφέρειες και οι ΟΤΑ της Ευρώπης πρέπει να μετέχουν ενεργά στη διαδικασία ανάπτυξης πολιτικών για τη μετανάστευση
- Το **2002** στη διάσκεψη της Ε.Ο.Κ.Ε., οι 200 οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών υπογράμμισαν την ανάγκη χορήγησης δικαιωμάτων στους μετανάστες και πρόσβασης στις υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας, υγείας και εκπαίδευσης

Η Ένταξη των Μεταναστών στην Ευρωπαϊκή Ένωση Ιστορικά σημεία

- **2007:** Συνθήκη Λισσαβόνας, άρθρο 79: κατοχυρώνονται οι βασικές κατευθύνσεις της μεταναστευτικής πολιτικής της Ε.Ε. Επίσης άρθρο 78 για το άσυλο.
- **2009:** Συνέδριο Συμβουλίου της Ευρώπης για την ανταγωνιστικότητα:
- *Η μεταναστευτική πολιτική της Ε.Ε. είναι άρρηκτα δεμένη με τις πολιτικές ένταξης και πρέπει να επιφέρει θετικά αποτελέσματα για όλους, δηλαδή τους μετανάστες, τις χώρες-υποδοχής και ακόμη τις χώρες προέλευσης και καταγωγής.*
- **2010:** *Action Plan Στοκχόλμης*
- **2011:** *Work Programme για κάθε χώρα-μέλος της Ε.Ε.*

Ένταξη μεταναστών και προσφύγων για την Ε.Ε. σημαίνει:

- Εξάλειψη ανισοτήτων
- Απόκτηση προσόντων
- Κοινωνική και οικονομική κινητικότητα
- Εκπαίδευση
- Υγεία
- Στέγαση
- Ενεργοποίηση των κοινωνικών υπηρεσιών
- Κοινωνική συμμετοχή
- Πολιτιστικές δράσεις

Πηγή: *European Handbook for the Integration*

Καλές Πρακτικές στην Ελλάδα και σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες

- ΥΠΠΟΤ (2011): Κατά τον εορτασμό της Ημέρας των Μουσείων στο **Μουσείο Μπενάκη (Κτίριο Πειραιώς)**: Στις 14 Μαΐου η παραμυθού κα Σάσα Βούλγαρη διαβάζει παραμύθια από την Αφρική, με τη συμμετοχή του μουσικού Γιώργου Κατσάνου. Νωρίτερα, ο Μπρούνο Φινοκιάρο αφηγείται ιστορίες αντικειμένων **Αφρικανικής τέχνης** σε μία διάλεξη με τίτλο «Έρχομαι από την Ακτή Ελεφαντοστού» (11.00-14:00).

Καλές Πρακτικές-Ελλάδα

- ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Λουτρό των Αέρηδων, Κυρρήστου 8, Αθήνα, τηλ. 210 3249698
(Λουτρό των Αέρηδων, Πέμπτη-Δευτέρα)

- «**Bahel, μια γιορτή για την Αιθιοπία**»

Φεστιβάλ Αιθιοπικού πολιτισμού σε συνεργασία με την
οργάνωση «LALIBELA – Βοήθεια στα παιδιά της Αιθιοπίας»
(Λουτρό των Αέρηδων, Κυριακή, Ώρες 17:00-21:00)

- **Αγορά Αιθιοπικών αντικειμένων λαϊκής τέχνης**, παράσταση
Αιθιοπικών χορών και παραδοσιακή τελετουργία του καφέ
(Κυριακή, Πανός 22, Ώρα 12:00)

Καλές Πρακτικές

- www.ekka.org.gr: έρευνα του ΕΚΚΕ για καλές πρακτικές στον τομέα της απασχόλησης μεταναστριών
- Φόρουμ Κάτω Χωρών: «Κοινωνικές Ολυμπιάδες», σε πόλεις (π.χ. Arnhem) για την επίλυση στεγαστικών θεμάτων
- 5 κύκλοι:rings συζητήσεων μεταξύ ομάδων της πόλης

Καλές Πρακτικές

Πόλη του Ρότερνταμ: Σχέδιο “Mensenbieb” (:Βιβλιοθήκη του Λαού), όπου αναπτύσσεται διάλογος πάνω σε προκαταλήψεις, όπως «οι μουσουλμάνοι είναι όλοι εξτρεμιστές», «οι ξένοι δεν θέλουν να ενταχθούν» κ.ά. Υπάρχουν και κινητές μονάδες. Σκοπός η κατανόηση, πως οι προκαταλήψεις δεν ανταποκρίνονται πάντα στην αλήθεια.

Καλές Πρακτικές

- Τα μέλη της ομάδας «Eurocities», δίκτυο 128 μεγάλων ευρωπαϊκών πόλεων, υιοθέτησαν χάρτη με τίτλο: «Συμβολή στη χρηστή διακυβέρνηση στον τομέα της ένταξης των μεταναστών και της υποδοχής των αιτούντων άσυλο».
- www.eurocities.org

Σχεδιασμός και αξιολόγηση των πολιτικών ένταξης

Οι στόχοι των πολιτικών ένταξης πρέπει να είναι:

- έξυπνοι, ακριβείς, μετρήσιμοι, αποδεκτοί, ρεαλιστικοί, χρονικά οριοθετημένοι
- να ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένες ανάγκες
- να προωθούν την επίλυση προβλημάτων